

‘Als er geen passend NT2-materiaal is, dan maak ik het zelf’

Op 14 september jongstleden had redacteur Arjan Krijgsman een interview met Fros van der Maden, educatief auteur en docent op het gebied van Nederlands als tweede taal. Omdat Fros haar sporen binnen het NT2-onderwijs meer dan verdiend heeft, wil REMEDIAAL haar en haar werk graag aan de lezers voorstellen.

Kun je iets over je zelf vertellen en je zo aan onze lezers voorstellen?

Mijn leven is taal. Als klein meisje was ik al zeer geïnteresseerd in alles, wat met taal te maken had. Ik schreef op zeer jonge leeftijd al boekjes. Het lag dan ook zeer voor de hand dat ik na het voortgezet onderwijs Nederlands

ging studeren. In de loop van de studie switchte ik naar Algemene Literatuurwetenschap, ook omdat ik toen dacht dat ik geen docent wilde worden. Min of meer bij toeval, namelijk via een vriendin, die NT2-lessen gaf aan de Volksuniversiteit, rolde ik toch het (volwassenen-)onderwijs in. Een paar jaar later ging ik op een roc werken met volwassenen. In die tijd was er nog maar weinig lesmateriaal voorhanden en dat, wat er was, motiveerde de cursisten terecht heel weinig. Door een verkeerd overheidsbeleid (privatisering!) kwam het NT2-onderwijs flink onder druk te staan. Hierdoor kwamen er allerlei mensen voor NT2-groepen te staan, die onvoldoende bekwaam waren, wat tot een sterk kwaliteitsverlies leidde. Om te kunnen blijven werken in een aansprekende werkomgeving ben ik docent geworden op een IBO-school (*Internationaal Baccalaureaat*), waar ik aan jongeren Nederlands en NT2 ging geven.

En toen werd je een enthousiast leergangontwikkelaar voor jongeren.

Ja, aanvankelijk noodgedwongen. Inmiddels hadden de uitgevers de markt voor volwassenen wel gevonden, maar voor jongeren bleek er zo weinig (goed) lesmateriaal te zijn, dat ik wel zelf aan de slag moest gaan om goed les te kunnen geven. De behoefte aan passend lesmateriaal gold met name voor leerlingen die uitstroombden op mbo-niveau. In tegenstelling tot wo en hbo, waar Engels vaak de voertaal is, is de voertaal op de meeste mbo's nog steeds Nederlands. Helemaal prima, maar voor deze jongeren wel een struikelblok. Dus ik begon, met deze doelgroep in het achterhoofd, een schrijfmethode te ontwikkelen. Aanvankelijk had ik helemaal niet de bedoeling om het boek uit te geven, het was meer bedoeld om mijn eigen lessen op een aansprekende manier vorm te kunnen geven. Gelukkig had ik inmiddels al wel veel ervaring met educatief schrijven, onder andere doordat ik jarenlang voor Noordhoff Uitgevers heb meegeschreven aan methodes Nederlands voor vo en mbo, dus ik had duidelijke ideeën over hoe ik de schrijfmethode wilde opzetten. Toen kwam het LOWAN plotseling met de vraag of ik een workshop over mijn materiaal wilde geven op hun jaarlijkse VO-studiedag in Ede. Ik heb voor die studiedag 100 exemplaren van mijn schrijfmethode laten drukken. Aan het eind van de dag waren die boeken allemaal verkocht. Toen ik meer ontwikkelde en er veel vraag naar mijn materiaal bleek te zijn, heb ik mijn eigen uitgeverij (Edutekst) opgericht. Daar komen mijn boeken tegenwoordig uit.

Door wie en wat werd je geïnspireerd bij het schrijven van al dat materiaal?

Het LOWAN is een organisatie die onderwijs aan nieuwkomers ondersteunt. Daartoe ontwikkelt men een veelheid aan activiteiten, zowel voor leerlingen op het po, als ook voor nieuwkomers op het vo. Daarvoor is veel materiaal op de website van het LOWAN (www.lowan.nl) te vinden. Zoals bijvoorbeeld het LOWAN-vo NT2 Startpakket voor eerste 8 weken, waarmee ISK- en NT@-docenten direct

met nieuwkomers aan het werk kunnen gaan. Daarin komen lezen, spreken, schrijven en woordenschat aan de orde. Om de lessen met deze leerlingen aantrekkelijk vorm te kunnen geven, worden ook diverse spelvormen aangeboden. Daarnaast besteedt men ook aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen, die vaak in moeilijke omstandigheden verkeerden/verkeren. De website geeft veel informatie over bijvoorbeeld lespakketten, die rond deze problematiek zijn verschenen. Daarnaast zijn er op de site video's te vinden

die een beeld geven van de ISK in relatie tot het Nederlandse onderwijssysteem. Deze video's zijn bedoeld om er in en buiten de ISK mee te werken. Uitermate geschikt voor leerlingen en ouders die het Nederlands niet goed beheersen en meer willen weten van de ISK en het Nederlandse onderwijssysteem. Zo worden boeken aangeraden en besproken, die zich op traumaverwerking richten. Ook zijn er initiatieven als Kenniskring NT2 Leesproblemen of dyslexie. Op initiatief van LOWAN zijn orthopedagogen, zorgcoördinatoren en andere specialisten uit het ISK-veld onder leiding van Femke Scheltinga, expert op dit thema bij het ITTA, met elkaar in gesprek over de ontwikkeling van leesvaardigheid en het herkennen van leesproblematiek bij ISK-leerlingen. Zij komen tot een aantal handvatten voor docenten en ondersteuners in de ISK.

Ten slotte zijn er op de website van LOWAN on-line cursussen te vinden, rond bijvoorbeeld het thema 'Steun bieden aan vluchtelingen'. Eenieder die op de hoogte wil blijven van ontwikkelingen op dit gebied kan zich via de website aanmelden voor de LOWAN-nieuwsbief.

Al vanaf het allereerste begin heb ik gezocht naar inspirerende werkvormen, naar spelvormen die kunnen helpen om een (vreemde) taal te leren. Een van mijn inspiratiebronnen is bijvoorbeeld Siel van der Ree geweest. Het sprak me aan dat hij durfde te gaan voor een nieuwe en eigen benadering van het NT2-onderwijs. Siels methode 'Spreken is Zilver' is onder andere gebaseerd op de TPR-benadering. TPR staat voor Total Physical Response, oftewel Language Learning through Action. Siel was zijn tijd ver vooruit, kun je haast zeggen. Momenteel is er ook veel belangstelling voor (hoe actueel dat toen al was, wordt wel duidelijk door veel recente publicaties over *Embodied Learning*, waarbij het bewegen ook een centrale rol speelt).

Verder is het *Handboek Nederlands als Tweede Taal voor Volwassenen* onder redactie van *Kuiken en Andringa* natuurlijk altijd een onuitputtelijke inspiratiebron en grote hulp bij het schrijven geweest. Dat boek zou elke docent NT2 in huis moeten hebben. Het is trouwens eeuwig zonde dat Thieme Meulenhoff nooit met een (gereviseerde) herdruk van het uitstekende 'Handboek Nederlands als tweede taal in het voortgezet onderwijs' is gekomen, dat ze een jaar of twintig geleden hebben uitgegeven. Jongeren leren immers op heel andere manieren een tweede taal dan volwassenen. Je kunt het alleen nog tweedehands krijgen. Voor het po is er overigens wel een speciaal handboek.

Kun je een voorbeeld van een activerende werkvorm geven waarbij beweging belangrijk is ?

Ja, een heel mooie werkvorm vind ik de zogenoemde 'Running Dictation'. Het werkt zo: Je verdeelt de klas in

duo's, waarbij twee leerlingen van ongeveer gelijk niveau samenwerken.

Elk duo heeft een 'runner' (de dicterende partner) en een 'writer' (de schrijvende partner). Alle writers gaan aan een tafel achteraan in de klas zitten. De runners gaan naar de plek waar hun dictee hangt of ligt, bijvoorbeeld op de gang en lezen een woord of zin van hun dictee in stilte.

Vervolgens gaan ze naar de writers achteraan in de klas en dicteren ze het woord of de zin aan hun partner. Ze mogen in geen geval zelf het woord of de zin neerschrijven. Het is de bedoeling dat ze het dicteren aan de writer die het dan correct moet schrijven. Indien er een fout geschreven wordt, moet de runner aangeven welke letter er fout is en door welke letter de writer deze moet vervangen. De runner blijft heen en weer lopen tot het volledige dictee correct genoteerd is.

Vooraf heb jij voor elk duo een blad met de te dicteren woorden of zinnen klaargemaakt. Deze woorden of zinnen zijn als het ware op maat gemaakt voor het duo. De zwakste leerlingen kunnen dus een dictee krijgen met enkel (een beperkt aantal) kernwoorden, de sterkste cursisten kunnen een dictee krijgen met zinnen waarin deze kernwoorden voorkomen. Alles dus op maat (niveau, schrijftempo, ...) van de leerlingen.

Wanneer het dictee klaar is, gaan beide partners naar de plek waar hun dictee hangt of ligt en controleren ze of hun tekst correct is. De verantwoordelijkheid bij deze oefening ligt volledig bij de runner. Hij/zij moet ervoor zorgen dat de woorden correct geschreven zijn en indien nodig

NT2-boeken van Fros van der Maden

Uitgaven van Edutekst, zie <https://www.edutekst.eu/>

- Een goed begin (totaalmethode A0>A1/A2)
- Op Schrift (schrijfmethode A2>B1)
- Lees mee NT2 (leesmethode A2>B1)
- Vlot Nederlands (totaalmethode B1)
- Van woorden weten (methode woordenschatuitbreiding B1>B2)

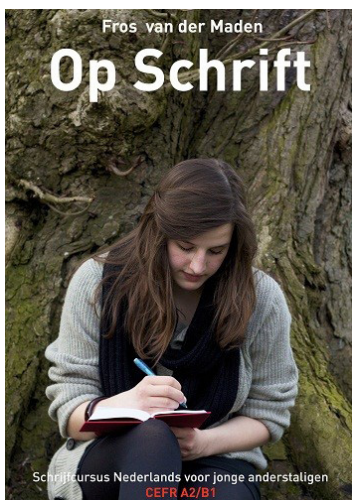
Uitgaven Boom NT2, zie https://www.nt2.nl/nl/101-38_NT2-Cahiers

- NT2-cahier Mondelinge Taalvaardigheid (voor docenten)
- Nt2-cahier Projectmatig werken in het NT2-onderwijs (voor docenten)

Van Dorp Educatief, zie <https://www.vandorp.net/titel.aspx?id=74>

- Nederlands nu! of Learn Dutch now! (totaalmethode NT2 voor volwassenen A0>A2)
- Ik leer je Nederlands (spreek-, schrijf en woordenschatoefeningen bij het bovenstaande)

aanwijzingen geven om ze juist te schrijven (aanwijzingen, niet zelf schrijven!).

De leerlingen met wie je werkt, verkeren misschien als vluchteling of anderszins mentaal in een vaak moeilijke situatie. Houd je daar rekening mee bij het schrijven van je materiaal?

Let wel, veel van de leerlingen en studenten op internationale scholen zijn geen vluchteling.

Dus voor mijn eigen leerlingen geldt dit meestal niet. Op de isk's in Nederland en het OKAN in België, waar mijn methodes ook veel worden gebruikt, zijn natuurlijk wel veel kinderen die gevlucht zijn voor wantoestanden in het land van herkomst. Maar dan nog besteed ik in mijn boeken niet speciaal aandacht aan sociaal-emotionele problematiek. Daar zijn verschillende redenen voor: het LOWAN en ook

andere instanties doen al heel veel op dat gebied. En dan gebeurt dat vanuit een expertise, die niet de mijne is: Ik ben taaldocent/educatief auteur en geen psycholoog. Ook wil ik voorkomen dat jongeren mijn boeken als betuttelend ervaren. Kortom: liever houd ik me bij mijn leest, het onderwijzen en leren van taal. Overigens probeer ik in mijn boeken wel 'werelden' te creëren die herkenbaar zijn voor de doelgroep. In 'Een goed begin' bijvoorbeeld gaan de leesteksten en sommige oefeningen over een stel leerlingen in een isk-klas. En ik zorg er altijd voor dat er zoveel mogelijk namen uit verschillende landen in de boeken voorkomen.

De laatste tijd is er veel discussie over het gebruik van de eigen taal van bijvoorbeeld nieuwkomers in het (taal-) onderwijs. Hoe kijk jij daar tegen aan?

Ik kan me voorstellen dat dit in het onderwijs aan jongere kinderen in de po-leeftijd een belangrijke rol kan spelen. Bij oudere leerlingen en bij volwassenen is het denk ik minder relevant. Het gaat er in het vo voor al om dat ze echt snel Nederlands gaan spreken. Neemt niet weg dat het in het tweedetaalonderwijs aan welke leeftijdsgroep dan ook altijd belangrijk is om interesse te tonen in de achtergronden van de taalleerders en hun eigen taal op een zinnige manier in de lessen aan de orde te laten komen. Daarbij kunnen overeenkomsten en verschillen besproken worden. Het gesprek hierover is vaak erg inspirerend en motiverend.

Geld is niet alles, maar heb jij m.b.t. het NT2-onderwijs nog bepaalde wensen? Wat zou de overheid meer kunnen doen dan nu het geval is?

Waar een duidelijke inhaalslag te maken is, is op het terrein van professionalisering. Er wordt nog veel te veel met vrijwilligers gewerkt. Hoewel hun inzet en inspanning natuurlijk te prijzen zijn, zal de inzet van meer professionals het rendement van het NT2-onderwijs zeker ten goede komen. Concreet zou een professionaliseringsslag ertoe kunnen leiden dat meer jongeren doorstromen naar havo/hbo en (v)wo dan nu het geval is. Ook voor het volwassenenonderwijs kan professionalisering van onderwijsgevendend resulteren in veel betere uitstroomresultaten. Verder zou met name in het voortgezet onderwijs klassenverkleining voor tweedetaalleerders tot een veel kansrijkere leeromgeving kunnen leiden. Daarnaast zou ik blij zijn met meer 'tussenjaren' voor tweedetaalleerders, waarin zij zich kunnen voorbereiden op hun vervolgstudie. Sommige mbo's, zoals het Alfacollege hier in Groningen, boeken daar prachtige resultaten mee. Door zo'n jaar zijn ze veel beter toegerust

voor hun nieuwe opleiding. En tot slot hoop ik dat er aangepaste normen komen voor anderstalige eindexamenkandidaten, waarin bijvoorbeeld fouten in zinsbouw en spelling toleranter worden beoordeeld dan in de examens gemaakt door *native speakers*. Een beetje zoals hoe er bij eindexamens nu al rekening wordt gehouden met leerlingen die

verklaard dyslectisch zijn. Dat zou ze een eerlijkere kans geven om te slagen.

Dank je wel voor dit gesprek.

Het web-adres van de uitgeverij van Fros van der Maden is www.edutekst.nl

C Lezen	
C1	Gedicht
¶	<p>1 De docent leest het beroemde gedicht 'Herinnering aan Holland' voor. Het gedicht gaat over het Nederlandse landschap. Lees mee.</p> <p>2 Teken op een papier wat je leest in het gedicht. Je tekening hoeft niet mooi te zijn. Werk samen en vergelijk tekeningen.</p> <p>3 Bespreek tot slot samen het gedicht.</p>
Herinnering aan Holland	de herinnering = het terugdenken
Denkend aan Holland zie ik brede rivieren traag door oneindig laagland gaan,	denkend = als je denkt traag = langzaam, oneindig = zonder einde
rijen ondenkbaar ijle populieren als hoge pluimen aan de einder staan;	ondenkbaar = je kunt het je niet voorstellen ijl = dun, populier = naam van een hoge boomsoort de pluim = de veer de einder = de horizon
en in de geweldige ruimte verzonken de boerderijen verspreid door het land,	geweldig = enorm, groot verzonken = de huizen liggen laag in het land verspreid = op verschillende plekken
boomgroepen, dorpen, geknotte torens, kerken en olmen in een groots verband.	knotten = takken van wilgen (soort boom) wegsnoeien olm = boomsoort (ook wel 'iep' genoemd) een groots verband = een groot geheel
De lucht hangt er laag en de zon wordt er langzaam in grijze veelkleurige dampen gesmoord,	damp = nevel, stoom, smoren = verstikken
en in alle gewesten wordt de stem van het water met zijn eeuwige rampen gevreesd en gehoord.	het gewest = deel van het land eeuwig = altijd durend, ramp = catastofe, moeilijkheid vrezen = bang zijn
Hendrik Marsman (1936)	

Uit: Fros van der Maden, Vlot Nederlands